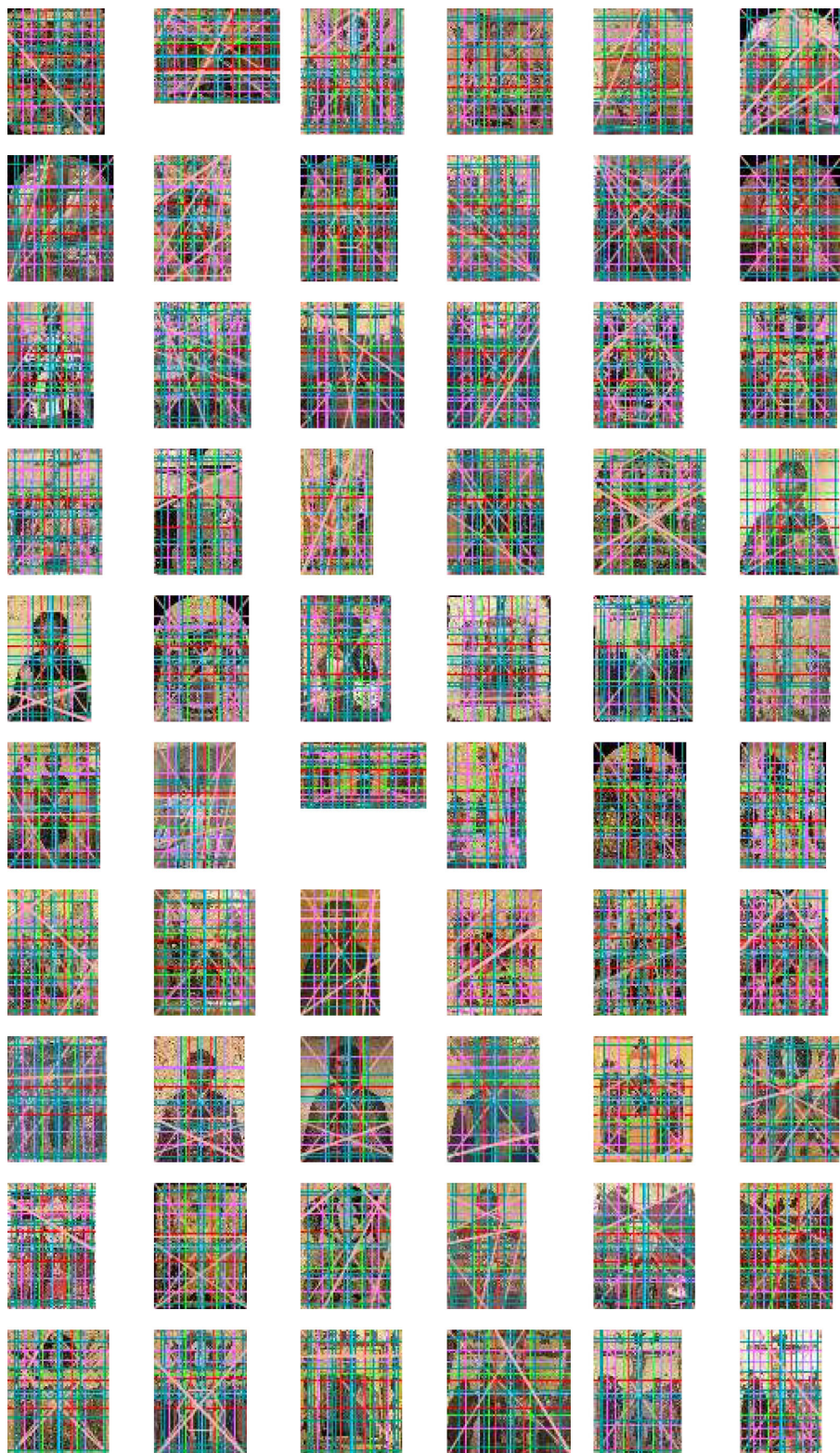

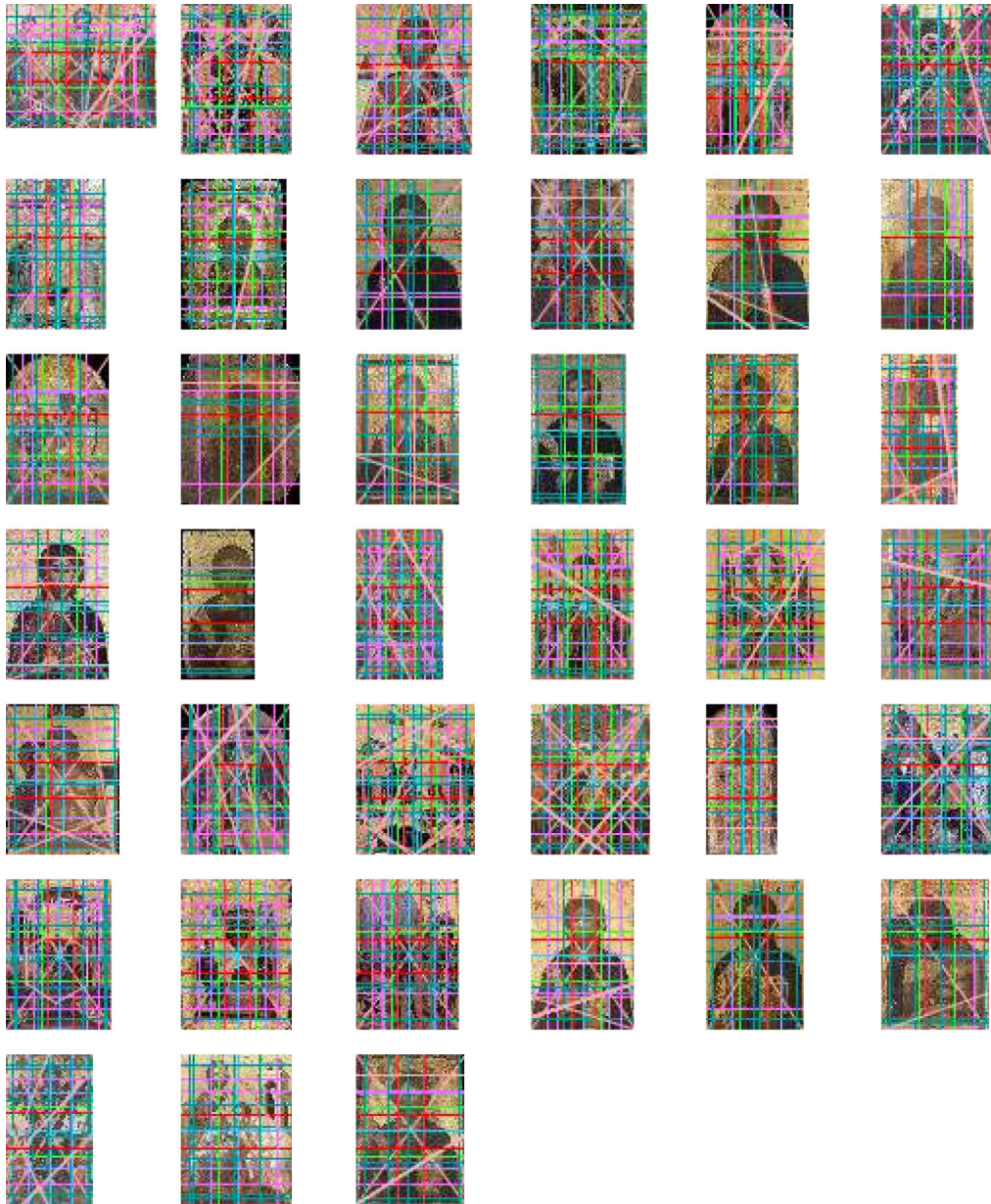
CONSTANTE DE EXPRESIE ALE ICOANEI BIZANTINE – o parte din concluziile tezei.

Teza are ca subiect iconografia bizantină și urmărește constantele de structură geometrică (axele mediane; diagonalele; axele orizontale și verticale ale treimi cadrului și ale pătrimii cadrului; secțiunea de aur și cele două subdiviziuni ale secțiunii de aur) și cantitativă (alb și negru pe toate nivelele; gri 1 și gri 2 pe 4 nivele; gri 1, gri 2, gri 3 și gri 4 pe 6 nivele; roșu/verde/albastru - RGB și complementarele acestora ceruleum/violet/galben/negru-CMYK pe 2 nivele). Mi-am clasificat baza de date pe trei mari țări ortodoxe și pe 9 subcategorii ce reprezintă 9 categorii de Sfinți. Pentru fiecare țară am ales câte 400 de icoane ce fac parte dintr-un interval de două secole. Icoanele grecești sunt pictate între secolele XIII și XIV; cele rusești între secolele XIV și XV, iar cele românești între secolele XV și XVI. Cele trei baze de date sunt mai apoi observate în paralel cu o bază de date cu lucrări personale formată din 100 de icoane. Cele 9 categorii conțin icoane cu Sfinți Apostoli, icoane cu Sfinți Arhangheli, icoane cu Sfinți Ierarhi, icoane cu Sfinți Mucenici, icoane cu Sfinți Împărați, icoane cu Sfinți Prooroci, icoane ale Maicii Domnului, icoane cu Iisus Hristos și icoane ale Sfintei Treimi. Analiza a fost făcută posibilă datorită softului computerizat 3A. Clusterelor semnificative din analiza cantitativă au rezultat în urma atribuirii unor valori în program (10%, 30%, 50%, 80%) de peste (>) sau sub (<) din suprafața cadrului unor lucrări. Aceste clusterelor se referă la cantitatea de Negru/Tot (2, 4, 6 nivele și RGB), Alb/Tot (2, 4, 6 nivele și RGB), Gri 1/Tot (4 și 6 nivele), Gri 2/Tot (4 și 6 nivele), Gri 3/Tot (6 nivele) și Gri 4/Tot (6 nivele) dar și la cantitatea de Roșu/Tot, Verde/Tot, Albastru/Tot, Ceruleum/Tot, Violet/Tot, Galben/Tot pe 2 nivele. Clusterelor semnificative din analiza pe secțiuni au fost identificate în urma ”caracterizării” celor 1300 de icoane în parte (400 grecești, 400 rusești, 400 românești, 100 personale), apoi a atribuirii secțiunilor rând pe rând în aplicație. Clusterelor mari (formate dintr-un număr mare de icoane) au fost notate și comparate (între cele trei țări și între cele 9 categorii de Sfinți ale celor 3 țări). În imaginile de mai jos se pot observa constante între icoanele celor trei țări dar și constante între categoriile celor trei țări. În urma acestor observații am tras concluzii ce au dus la configurarea unor arhetipuri pe tipurile de reprezentări (cele 9 cat. de Sfinți) și pe cele trei mari baze de date. Cu ajutorul aplicației 3A, prin observațiile ce au reieșit în urma analizei computerizate, pot demonstra, ca și alți cercetători și bizantinologi, uniformitatea stilului bizantin. Am ales un segment (secolele XIII-XVI) de mare înflorire când iconarii au ajuns la apogeul creației, dar se pot studia ulterior și perioade anterioare pentru a descoperii bazele/izvoarele compoziției bizantine.

SECȚIUNEA DE AUR ÎN REPREZENTĂRILE MÂNTUITORULUI IISUS HRISTOS

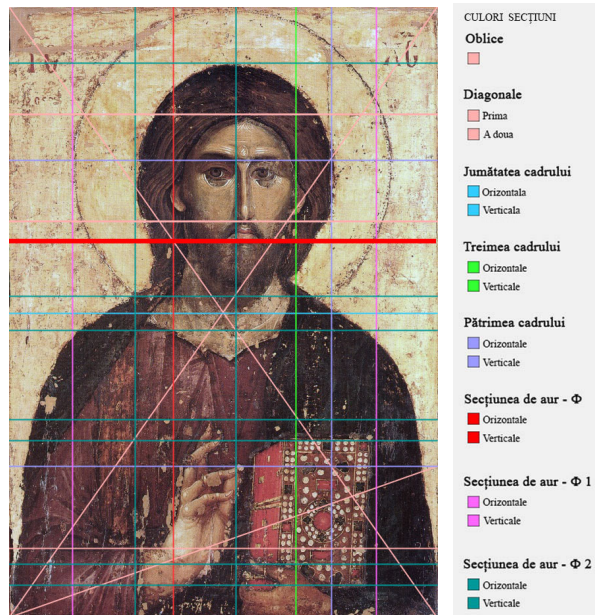
Cele trei baze de date conțin 127 icoane grecești, 142 icoane rusești și 134 icoane românești. Φ A orizontal se regăsește în 2/3 din icoanele cu Iisus Hristos ale fiecărei țări (77,95% icoane grecești; 61,97% icoane rusești; 66,42% icoane românești).

ΦA stânga/ ΦA dreapta = cluster de 99/127 icoane grecești

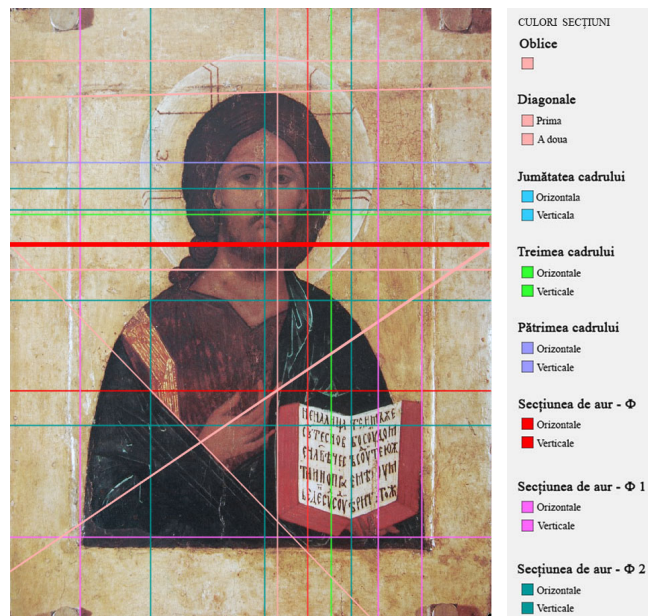
Iisus Hristos Pantocrator, a treia pătrime a secolului XIII, Mănăstirea Hilandar, Athos

În icoana Pantocratorului de la Mănăstirea Hilandar Φ -ul A orizontal delimitează bărbia. Prima pătrime orizontală este axă arcadei Mântuitorului, iar Φ -ul 2B orizontal marchează creștetul capului. Axa mediană orizontală a cadrului delimitează barba la bază. Φ -ul 2H orizontal delimitează în partea superioară Sfânta Evanghelie și mâna dreaptă care binecuvintează. În partea de jos Evanghelia și mâna sunt delimitate de Φ -ul 2J orizontal. Aureola este delimitată în partea stângă de Φ -ul 1A vertical, iar capul este delimitat în stînga de Φ -ul 2D vertical și în dreapta de a treia verticală a pătrimii cadrului. Chipul Mântuitorului Iisus Hristos este delimitat în partea stângă de Φ -ul A vertical, iar în dreapta de a doua axă verticală a treimii cadrului.

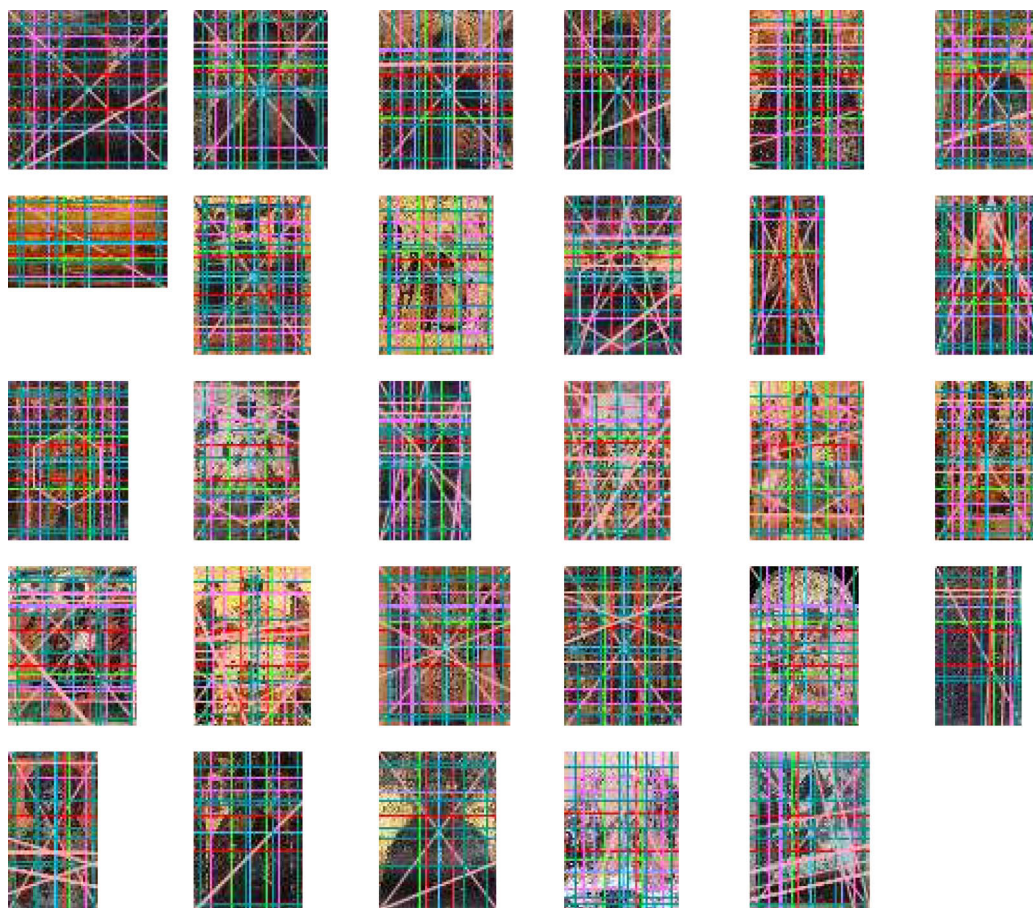
Φ A stânga/ Φ A dreapta = cluster de 88/142 icoane rusești

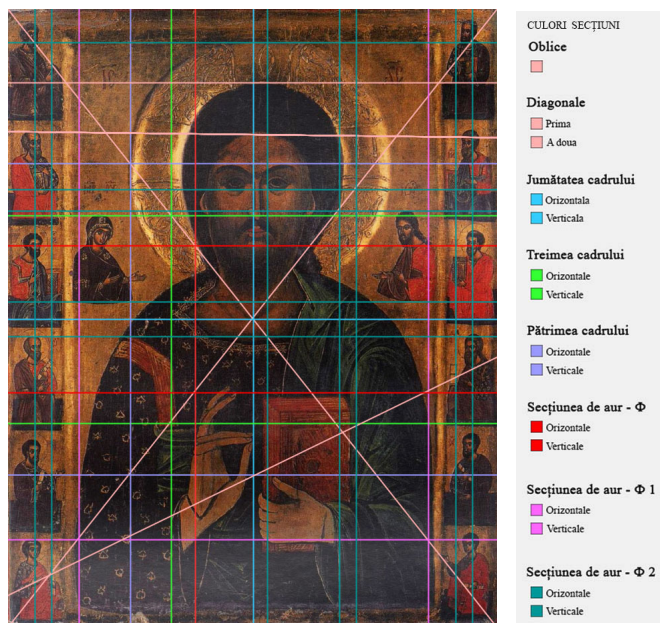
Iisus Hristos Pantocrator, secolul XV-XVI, dimensiuni: 45,5 x 36 cm, Muzeul de Artă Rusă Veche "Andrei Rubliov", Moscova

În icoana rusească ce face parte dintr-un cluster de 88 de imagini, Pantocratorul reprezentat are bărbia marcată de Φ -ul A orizontal.

ΦA stânga/ ΦA dreapta = cluster de 89/134 icoane românești

Mântuitorul Iisus Hristos, 71cm x30cm, secolul XVI, muzeul Mănăstirii Văratec, Piatra Neamț

Această icoană adusă de la Biserica Văleni la Mănăstirea Văratec învăluie prin căldura culorilor corespunzând stilistic epocii lui Petru Rareș. Φ -ul A orizontal punctează bărbia Pantocratorului. Φ -ul A vertical delimitează portretul în partea stângă și delimitează mâna

care binecuvintează. Prima orizontală a pătrimii cadrului coincide cu axa arcadei Mântuitorului. Prima orizontală a treimii cadrului punctează vârful nasului și creștetul Maicii Domnului și a Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul, reprezentați deasupra umerilor Pantocratorului. Linia umerilor este evidențiată de axa mediană orizontală a cadrului. Φ -ul B orizontal delimitează Sfânta Evanghelie și mâna dreaptă a Lui Hristos în partea superioară. Mâna stângă cu care El ține Sfânta Evanghelie este încadrată de a treia orizontală a pătrimii cadrului în partea superioară și de Φ -ul 1D orizontal la bază. În partea din stânga aureola este delimitată de prima verticală a pătrimii cadrului.

În concluzie Φ -ul A orizontal are aceeași funcție, de a puncta bărbia, în reprezentarea Pantocratorului tip bust. Φ -ul A orizontal în unele scene prăznicare (ex.: Înălțarea Domnului, Schimbarea la Față) are funcția de a delimita un un registru superior de personaje de unul din partea de jos a cadrului cu personaje secundare sau unul cu personaje în partea de jos de unul cu munți în partea de sus (ex.: Învierea Domnului). Personajele din partea de jos a scenei Răstignirii Domnului sunt delimitate în partea superioară de Φ -ul A orizontal. O constantă însemnată ar fi că 2/3 din bazele de date cu icoane rusești și românești conțin Φ -ul A orizontal.

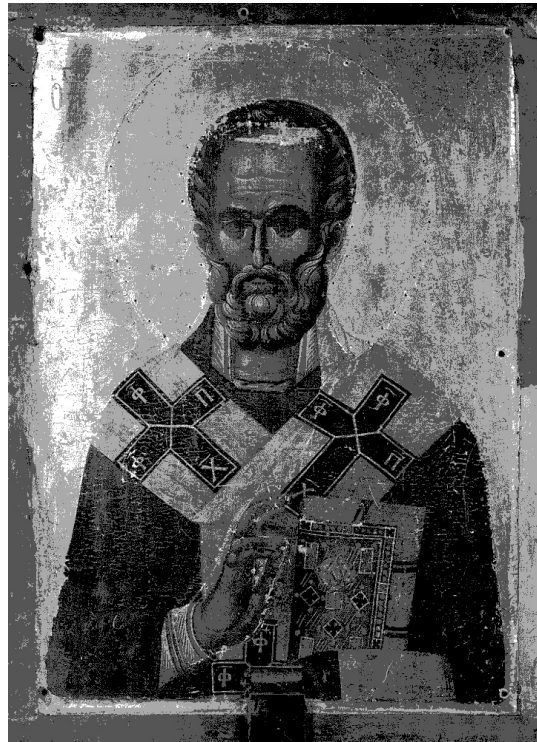
ANALIZA CANTITATIVĂ PE BAZELE DATE ALE CELOR TREI ȚĂRI - Gri 1/Tot pe 4 nivele < 50%

Gri 1/Tot pe 4 nivele este constant în 80% din fiecare bază de date. Am identificat un cluster de 320 (80%) de icoane românești, un cluster de 344 (86%) de icoane rusești și un cluster de 329 (82,25%) icoane românești. Putem spune că Griul 1/Tot pe 4 nivele nu depășește jumătatea cadrului în 80% din cazuri.

Gri 1/Tot < 50%=cluster de 329 icoane grecești

Sfântul Ierarh Nicolae, jumătatea secolului XIV, Biserica Intrării Maicii Domnului în Templu, Mănăstirea Hilandar, Muntele Athos, Grecia

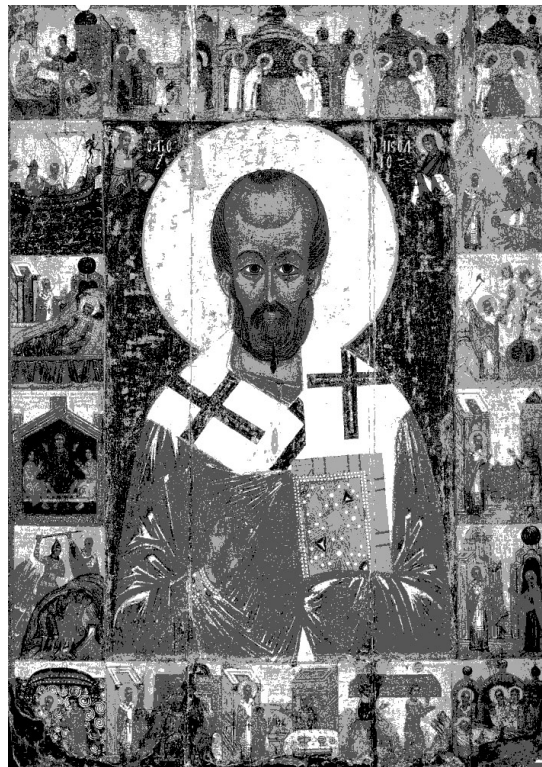
În icoana Sfântului Ierarh Nicolae de la Mănăstirea Hilandar se poate observa cum griul1/tot pătrunde printre celelalte tonalități ale elementelor vestimentare, ale chipului, ale Sfintei Evanghelii și ale fondului.

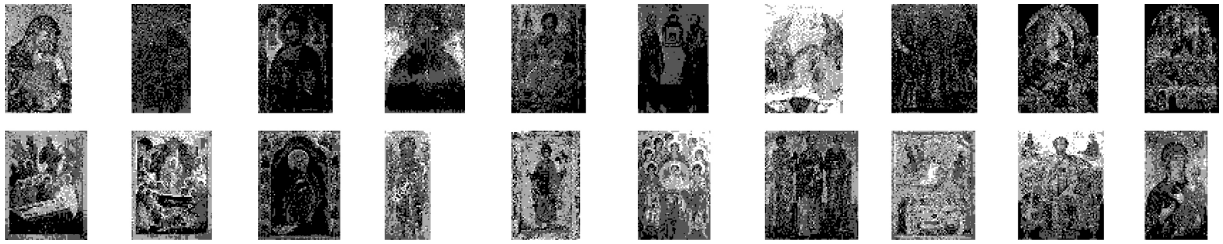
Gri 1/Tot < 50%=cluster de 344 icoane rusești

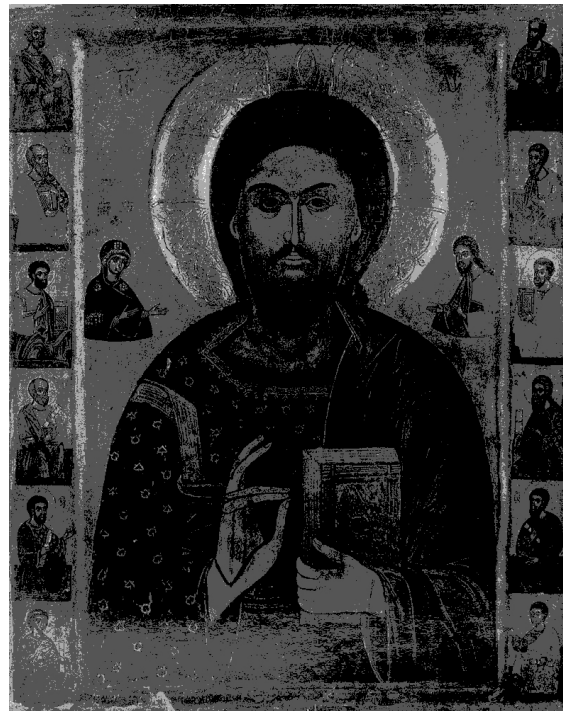
Sfântul Ierarh Nicolae, icoană rusească de secol XIV-XV, Muzeul Andrei Rubliov, Moscova

Gri 1/Tot < 50%=cluster de 320 icoane românești

Mântuitorul Iisus Hristos, 71cm x30cm, secolul XVI, muzeul Mănăstirii Văratec, Piatra Neamț